

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

МЕТОДОЛОГИЈА

за истражување на судир на интереси и корупција во јавната администрација на локално ниво

За потребите на истражувањата во рамки на ПОВИКОТ за мали грантови за граѓански организации за спроведување на проекти за спречување на конфликтот на интереси и корупцијата во јавната администрација на локално ниво

Теми од интерес:

- Случаи на судир на интереси, корупција, непотизам, нетранспарентно извршување на јавните набавки во единиците на локалната самоуправа во Република Македонија.
- Случаи на напредување во службата спротивни на системот на заслуги во јавната администрација на локално ниво.
- Случаи на нефер и нетранспарентни процеси на вработување во јавната администрација на локално ниво.
- Позитивни практики: политики на локално ниво насочени кон спречување на појавите на судир на интереси, корупција, непотизам и нетранспарентно извршување на јавните набавки.
- Останати теми кои ја покриваат генералната тема „спречување на конфликтот на интереси и корупцијата во јавната администрација на локално ниво“.

МЕТОДОЛОГИЈАТА ПРЕДВИДУВА:

- I) Подготовка на извештај (документ за јавни политики) во кој ќе бидат претставени наодите од истражувачките проекти.
- II) Користење на два вида истражувачки методи: а) деск истражување
б) теренско истражување

Организациите мораат да ги запазат двата чекора при што можат да изберат каков вид на деск истражување и теренско истражување ќе спроведат.

Овој документ нуди насоки за подготовка на извештаите и за спроведување на истражувањата.

Изразените гледишта во никој случај не ги рефлектираат гледиштата на Европската Унија.

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

I Подготовка на извештај (документ за јавни политики)

Истражувањата се публикуваат во истражувачкиот извештај во форма на документ за јавни политики. Документот за јавни политики содржи препораки, засновани на истражувачки наоди, насочени кон јавните власти со цел да се подобрат актуелните јавни политики во однос на горенаведените теми.

Структурата на документот за јавни политики е следната:

1. Вовед (опис на проблемот, цел на документот, истражувачки пристап);
2. Главен дел (презентација на наодите од истражувањето, регистрирани недостатоци, како и позитивни страни на актуелните политики);
3. Заклучоци и препораки (резиме на заклучоците засновани на истражувачки наоди и препораки за подобрување на јавните политики засновани за заклучоците);
4. Извори на информации (користени примарни, секундарни и терцијарни информации: податоци од државните инситутции, наоди од интервјуа и фокус групи, користени студии и анализи и сл.);
5. Кусо резиме (Абстракт) - Документот содржи и кусо резиме (абстракт, 200-300 збора) кој на читателот накусо му ја презентира содржината на целокупниот документ.

„Документ за јавни политики“ претставува концизно структуриран документ чиј фокус е насочен кон одредена политика. Целта е да ја објасни потребата за интервенција на одредена јавна политика и да даде препораки и насоки на јавните власти за подобрување на истата.

При истражувањето на судирот на интереси на локално ниво, некои од можните теми се следните (примерите треба да се поврзат со ситуација во определена општина и за одреден временски период и служат само индикативно за организациите апликанти):

- Транспарентност на процесите на регрутирање на службеници во локалната власт
- Случаи на судир на интереси и корупција во одредена општина
- Добри практики за спречување на појавата на непотизам
- Предлози за подобрување на политиките за јавни набавки
- Анализа на целисходноста на трошоците во одредени општини за 2013 година

Извештаи можат да се подготвуваат на други теми поврзани со појавата судир на интереси кои не се наведени во списокот.

Типична должина на документот за јавни политики е 10-20 страници, А4 формат. Некои од истражувачките методи кои истражувачите можат да ги користат при подготовката на документите за јавни политики се наведени во продолжението на оваа публикација.

Особено важно е наодите од истражувањата, преточени во извештајот, да бидат искомунуцирани со засегнатите страни, во прв ред јавните власти (национални и локални), но и со пошироката јавност. Во таа смисла, публикацијата на извештаите секогаш оди паралелно со спроведување на широка комуникациска стратегија која има за цел да ги пренесе наодите и препораките до што поголем број на засегнати страни.

Изразените гледишта во никој случај не ги рефлектираат гледиштата на Европската Унија.

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

Примери за документи за јавни политики на различни теми:

1. Поповиќ, Миша (2012) *Транспарентност на општините во Република Македонија*. Институт за демократија СОЦИЕТАС ЦИВИЛИС, Скопје, септември 2012, достапен на линкот:
http://idscs.org.mk/images/publikacii/transparentnost%20na%20opstinite%20v%20makedonija%20i%20slovsacka_idscs_polisi%20tekst_sep2012.pdf
2. Близнаковски, Јован (2014) *Локални јазични политики за немнозинските заедници: можности за поефективна имплементација*. Институт за демократија СОЦИЕТАС ЦИВИЛИС, Скопје, април 2014, достапен на линкот:
<http://idscs.org.mk/images/publikacii/pontis2014/ljp-nemnozinski-zaednici-mkd.pdf>
3. Саздевски, Марија и Симона Огненовска (2013) *Учество на јавноста во процесите на подготовка на закони*. Македонски центар за меѓународна соработка, Скопје, април 2013, достапен на линкот:
<http://www.mcms.org.mk/images/docs/2013/analiza-ucestvo-na-javnosta.pdf>
4. Центар за истражување и креирање политики (2006) *Како економијата во Гостивар да стане успешна?*. Скопје, јули 2006, достапен на линкот:
<http://www.crpm.org.mk/wp-content/uploads/2012/03/GostivarMakedonski.pdf>
5. Analytica (2007) *Evaluation of Public Administration Reforms in Macedonia*. Скопје, 13 July 2007, достапен на линкот:
<http://www.analyticamk.org/files/ReportNo5.pdf>

Изразените гледишта во никој случај не ги рефлектираат гледиштата на Европската Унија.

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

II Истражувачки методи

II.A. Истражувачки метод: деск истражување

Еден од основните методи кои истражувачите редовно ги користат при изработка на студии на јавни политики е деск истражувањето. Во рамки на деск истражувањата истражувачите најпрвин ги проверуваат достапните податоци од слични истражувачки студии, податоци кои се достапни во извештаите, стратегиите и другите документи подготвени од институциите на централната и локалната власт, како и медиумските извештаи и извештаите на граѓанските организации. Повеќето од овие извори содржат информации од секундарен и/или терцијарен карактер (информации од „втора“ или „трета рака“) и оттаму постои потреба овие податоци да се проверат/споредат со податоци од „прва рака“ (оние податоци кои истражувачите можат сами да ги обезбедат).

Примери за јавни документи кои можат да се користат како извори на податоци:

1. Стратегија за реформа на јавната администрација во Република Македонија (2010-2015), достапна на линкот:
<http://goo.gl/856GVj>
2. Закон за спречување на судир на интереси, Службен весник бр. 70 од 05. 06. 2007

Во голем број на случаи, истражувачите можат да се соочат со проблем на недостиг на потребните информации со кои располагаат државните институции. Во тој случај и согласно со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер (Службен весник, бр. 13/2006) истражувачите преку користење на пропишаната форма можат да побараат од одговорната институција („имател на информација од јавен карактер“) да ја достави бараната информација. „Имателот“ има законска обврска да одговори на барањето на „барателот“ во рок од 30 дена. Процесот на добивање на информации од јавен карактер е особено корисен во голем дел од истражувачките потфати и е често користен од истражувачите за различни прашања.

Обрасците за пристап до информации од јавен карактер се достапни на веб-страницата на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер:

<http://www.komspi.mk/DokumentiDownload.aspx?lang=1&itemID=5>

Листа на иматели на информации од јавен карактер е достапна на истата веб-страница: <http://www.komspi.mk/Imатели.aspx?lang=1>

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

II.B. Истражувачки метод: полу-структурирано интервју

Полу-структурираното интервју е еден од најчесто користените методи за собирање податоци во општествените науки, но и при изработката на студии за јавни политики. Додека структурираното интервју содржи стандарден сет на прашања од кои истражувачот не смее да се пренасочува, при полу-структурираното интервју постои слобода за промени во одредените прашања, како и воведување на нови, согласно на текот на интервјето. Како такво, полу-структурираното интервју е погодно за истражување на судирот на интереси и корупцијата, со цел да му се овозможи поголема слобода на испитаникот при споделување на своите мислења, ставови и искуства.

При спроведување на полу-структурираното интервју, истражувачот има одредени теми или иницијални прашања кон кои сака да го насочи испитаникот. Темите треба да бидат добро осмислени и да ја одразуваат целта на истражувачкиот проект. Доколку истражувачот процени дека во текот на разговорот може да се вметнуваат нови прашања во рамки на поставените теми, како и да се исфрлат веќе постоечките, тоа може да се направи.

Како резултат на ваквата постапка, веќе одредените теми на полу-структурираното интервју можат да се применат на различни профили на испитаници, а сепак да биде релевантно за придобивање податоци. При истражување на судирот на интереси на локално ниво, истражувачите, согласно со целите на истражувањето, потенцијално можат да го применат методот на полу-структурирано интервју на следните профили на испитаници:

- Вработени во јавната администрација на локално ниво (општинската администрација)
- Поранешни вработени во општинската администрација
- Членови на советите на општините
- Градоначалниците на општините
- Граѓани кои конкурирале за работа во општинската администрација
- Членови на тендерски комисии при спроведување општински набавки
- Управители на компании кои конкурирале на тендери организирани од општината или јавните претпријатија во општината
- Менаџери или вработени во општинските јавни претпријатија
- Граѓани кои имаат сознанија за случаи на конфликт на интереси или корупција
- Новинари кои истражувале случаи на судир на интереси
- Членови на граѓански организации кои се бават со мониторинг на работата на општинската власт
- Судии, адвокати, јавни обвинители и други претставници на судството.

Истражувачите можат да го користат овој метод и на други профили на испитаници кои не се наведени на списокот, согласно со целите на истражувачкиот проект.

Типично времетраење на едно полу-структурирано интервју е од 45 до 90 минути, зависно од големината на прашалникот/темите, респонзивноста на испитаникот, како и способноста на истражувачот да го задржи вниманието на испитаникот.

Истражувачот води записник за придобиените податоци. Во повеќето случаи добро е да се гарантира анонимноста на испитаниците. Во тој случај во записникот се внесуваат кодирани имиња.

Изразените гледишта во никој случај не ги рефлектираат гледиштата на Европската Унија.

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

II.B. Истражувачки метод: фокус група

Покрај полу-структурираното интервју, фокус групата е исто така еден од најчесто користените методи во општествените науки, како и при изработката на студии на јавни политики. Фокус групата, како и полу-структурираното интервју, се спроведува врз база на веќе определен водич со теми и иницијални прашања, од кои можат да се отвораат нови, но и да се исфрлуваат веќе одредените. Разликата е во фокус групата учествуваат повеќе испитаници (7-10 испитаници) во исто време. Темите се поставуваат отворено, односот на истражувачот и испитаниците е интерактивен, а испитаниците можат и да комуницираат меѓу себе.

Најголемата предност на фокус групата во однос на полу-структурираното интервју е што испитаникот може за релативно кратко време да извлече податоци од поголем примерок на испитаници, отколку доколку организира посебно полу-структурирано интервју со секој од нив. Од друга страна, некои испитаници се чувствуваат послободни да ги искажат своите мислења, ставови и искуства за одредени прашања доколку се на само, лице-в-лице со истражувачот отколку во група. Истражувачот треба добро и темелно да осмисли кои од двата метода ќе бидат погодни за различните профили на испитаници од кои сака да извлече податоци, согласно целите на истражувањето.

Дополнително прашање при организирање на фокус групите е степенот на разновидност на фокус групата, во смисла на профили на испитаници. Во некои случаи може да биде несоодветно да се „мешаат“ различни профили, но во други ситуации, на пр. доколку се испитува некој конкретен настан или појава, ова „мешање“ може да биде добредојдено со цел да се испитаат повеќе различни перцепции. Изборот на испитаниците треба да биде добро осмислен, согласно со целите на истражувачкиот проект. Некои од фокус групите кои можат да се користат за прибрање на податоци за судирот на интереси на локално ниво се следните примери:

- Фокус група со граѓани кои конкурирале за вработување во општинската администрација
- Фокус група со граѓани кои искусиле притисок за мито или контра-услуги од официјални лица
- Фокус група со бизнисмени кои учествувале на општински тендери
- Фокус група со лица кои имаат сознанија за случаи на непотизам
- Фокус група на тема „Судир на интереси во општина X“ составена од различни профили на испитаници
- Фокус група на тема „Конкурс за вработување број xxx/2013“ со лица кои на кој било начин биле во допир со процесот на конкретниот конкурс

Истражувачите можат да го користат методот на фокус група и на други профили на испитаници и теми кои не се наведени на списокот, согласно со целите на истражувачкиот проект.

Типично времетраење на фокус групата е од 90 до 120 минути, зависно од големината на прашалникот/темите, респонзивноста на испитаниците, како и способноста на истражувачот да го задржи вниманието на испитаниците.

Истражувачот (или истражувачкиот тим) води записник за придобиените податоци. Во повеќето случаи добро е да се гарантира анонимноста на испитаниците. Во тој случај во записникот се внесуваат кодирани имиња.

*****

Изразените гледишта во никој случај не ги рефлектираат гледиштата на Европската Унија.

Граѓанска мрежа за
спречување на конфликт
на интереси во јавната
администрација

МАКЕДОНСКИ ИНСТИТУТ ЗА МЕДИУМИ

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

**ЗА ПРАШАЊА ПО ОДНОС НА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ НА СУДИР
НА ИНТЕРЕСИ И КОРУПЦИЈА ВО ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА НА ЛОКАЛНО
НИВО МОЖЕТЕ ДА СЕ ОБРАТИТЕ КАЈ ОДГОВОРНОТО КОНТАКТ ЛИЦЕ:**

**Јован Близнаковски,
Институт за демократија „Социетас Цивилис“ - Скопје (ИДСЦС)
jovan@idscs.org.mk; povici@idscs.org.mk
+ 389 2 3094 760**

Изразените гледишта во никој случај не ги рефлектираат гледиштата на Европската Унија.